

ХРОНІКА

Л. Д. ДМИТРОВ

30 травня 1965 р. помер один з найстаріших археологів України, старший науковий співробітник Інституту археології Академії наук УРСР, кандидат історичних наук Леонід Дмитрович Дмитров.

Леонід Дмитрович народився 4 червня 1885 р. у Києві в сім'ї службовця. У 1909 р. закінчив Петербурзький археологічний інститут і з 1910 р. займався науковою роботою в галузі археології, яку він поєднував з викладанням грецької мови спочатку в середніх школах Києва (до 1934 р.), а після Великої Вітчизняної війни — на філологічному факультеті Київського університету.

З 1928 р. Леонід Дмитрович працював у Всеукраїнському археологічному комітеті, перетвореному згодом в Інститут історії матеріальної культури, а в 1938 р. — в Інституті археології АН УРСР.

25 археологічних сезонів провів Л. Д. Дмитров у полі, в стаціонарних експедиціях.

Через все своє життя Леонід Дмитрович проніс глибокий інтерес до пам'яток стародавнього Києва, турботу про їх збереженість. Протягом кількох років і особливо в 1928—1931 рр. він провадив постійний археологічний нагляд за земляними роботами на новобудовах Києва, завдяки чому було врятовано та введено в науковий обіг багато пам'яток старовини. Леонід Дмитрович справедливо вважався одним з найкращих знавців стародавнього Києва¹.

Він першим на Україні звернув увагу на археологічне вивчення торфовищ в зв'язку з бурхливим розвитком торф'яної промисловості².

Л. Д. Дмитров виявляв особливий інтерес до вивчення античного періоду в Північному Причорномор'ї. З 1928 по 1939 рр. він брав активну участь в розкопках Ольвії та грецького поселення на острові Березань, де було відкрито ряд важливих античних пам'яток — жител, гончарних майстерень, господарчих будівель.

В 1935—1936 рр. Л. Д. Дмитров керував Нікопольською експедицією, яка провадила розкопки скіфських курганів біля Чортомлика³.

Двічі Л. Д. Дмитров брав участь в комплексній Перекопській експедиції, організованій військово-історичними та історико-археологічними закладами⁴. За дослідження Перекопу йому в 1942 р. було присвоєно науковий ступінь кандидата історичних наук.

Після Великої Вітчизняної війни Л. Д. Дмитров протягом кількох

¹ Л. Д. Дмитров, Хрещатик в пам'яті століть, «Дніпро», 1945, № 3.

² Його ж, Торфовища-болота та яке значення вони мають для археології, Хроніка археології та мистецтва, № 3, К., 1931; його ж, Болота-торфовища і історія матеріальної культури, Наукові записки Інституту історії матеріальної культури АН УРСР, № 4—5, К., 1936.

³ Його ж, Археологічне вивчення Нікопольщини (1935—36 рр.), ч. I, Наукові записки Інституту історії і археології України, кн. II, Уфа, 1944; його ж, Археологічне вивчення Нікопольщини (1935—36 рр.), ч. II, Археологія, т. III, К., 1950.

⁴ Його ж, Перекоп. Ров и вал, К., 1940.

років очолював експедицію, яка досліджувала античне місто Тіру, а також слов'янське місто Білгород та інші міста середньовіччя⁵.

Слід згадати очолювані Дмитровим розкопки Любимівського городища (1951 р.) біля Берислава, в районі будівництва Каховської ГЕС⁶.

Леоніду Дмитровичу був притаманний патріотизм в житті та науковій праці. Він мав повне право сказати про себе: «...Протягом всього свого науково-дослідницького життя я прагнув в міру своїх сил і свого розуміння всі свої праці пов'язати тісніше і ближче з життям, з соціалістичною реконструкцією народного господарства і взагалі з усіма подіями, які переживала за цей час наша Батьківщина.

Цим, головним чином, і визначається коло тих питань і проблем, а також і тих археологічних пам'яток, розробці, дослідженню і вивченню яких я присвятив свої сили і свій час».

Це була людина великої працьовитості, різнобічних інтересів (антична, скифо-сарматська і слов'яно-руська археологія), виключної сумлінності і високої вимогливості до себе і своїх помічників. Він прагнув провадити археологічні дослідження з широким залученням писемних джерел, які він добре знав, з обов'язковим урахуванням всієї вітчизняної та іноземної літератури, яка стосувалась предмету дослідження. Правилем Л. Д. Дмитрова було не здавати жодної праці до друку, доки не будуть з'ясовані до кінця абсолютно всі деталі.

Варто відзначити велику увагу Леоніда Дмитровича до підготовки кадрів, завжди уважне ставлення до перших праць молодих науковців, докладний, вимогливий їх розбір на наукових засіданнях.

Леонід Дмитрович був активним громадським діячем. В роки Великої Вітчизняної війни, перебуваючи з Академією наук УРСР в Уфі, він часто виступав з лекціями в госпиталях, військових частинах, на фабриках та заводах, завжди брав активну участь в кампаніях по виборах до Верховних і місцевих Рад. Протягом кількох років Л. Д. Дмитрова обирали народним засідателем суду.

Це була завжди надзвичайно скромна, чутлива і у всьому бездоганно чесна людина.

Світла пам'ять про трудівника археологічної науки Леоніда Дмитровича Дмитрова буде довго жити в серцях тих, хто його знав.

Ю. С. ВІНОГРАДСЬКИЙ

4 березня 1965 р. після тривалої і тяжкої хвороби помер краєзнавець, засновник і колишній науковий працівник Сосницького краєзнавчого музею та відомий археолог Юрій Степанович Виноградський.

Ю. С. Виноградський народився в 1873 р. в м. Сосниці, Чернігівської області. В 1896 р. закінчив юридичний факультет Київського університету.

З 1915 р. Юрій Степанович живе у Чернігові. В 1919 р. він очолює тут комітет по охороні пам'яток культури. За його активною участю в Чернігові був заснований історичний музей. На початку 1920 р. Ю. С. Виноградський переїхав у Сосницю, де провадив значну роботу по збереженню пам'яток культури. Того ж року він заснував Сосницький краєзнавчий музей, в якому працював понад 30 років науковим працівником, віддаючи всі свої сили вивченню рідної Чернігівщини.

Ю. С. Виноградський відкрив близько 50 стоянок доби неоліту і бронзи і написав багато наукових статей з археології, фольклору та історії.

⁵ Л. Д. Дмитров, Білгород-Дністровська археологічна експедиція (1945—46 рр.), АП, т. II, К., 1949; його ж, Основні підсумки Ізмаїльської археологічної експедиції 1949—1951 рр., АП, т. V, К., 1955.

⁶ Його ж, Любимівське городище рубежу н. е., АП, т. X, К., 1961.